

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЦІЛЕЙ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ УЧНІВ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

*Гладченко Ірина Вікторівна,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник відділу
освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку
ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПНУ
iryna.hladchenko@gmail.com*

В умовах запровадження концепції Нової української школи виникає потреба в зміні освітніх пріоритетів щодо корекційного навчання дітей з інтелектуальними порушеннями.

Важливого значення в навчальному процесі набуває корекційно-розвивальна модель навчання, яка надає можливість здобувачам освіти освоювати необхідні комплексні знання та опановувати практичними вміннями, навичками.

Саме тому актуальним питанням сьогодення є розроблення інноваційних стратегій навчання школярів з інтелектуальними порушеннями, формування у них життєвої компетентності для успішної подальшої соціалізації.

Провідним підходом у концепції Нової української школи є компетентнісний підхід, спрямований на оновлення змісту освіти, заснованого на формування необхідних життєвих компетентностей. Компетентнісний підхід визначає спрямованість навчально-виховного процесу на досягнення результатів, якими є ієрархічно підпорядковані компетентності учнів, як ключові, предметні та життєва. Життєва компетентність, як здатність дитини з порушеннями інтелектуального розвитку у процесі інтегрування у соціальне оточення цілісно реалізовувати на практиці знання, досвід і цінності, набуті у процесі корекційного навчання, набуває інтегративного значення в реалізації оновленого змісту освіти дітей з особливостями психофізичного розвитку.

Математика – один з основних предметів, що вивчається у спеціальних закладах загальної середньої освіти I ступеня для дітей з інтелектуальними порушеннями. Навчання математиці спрямоване на те, щоб сформувати та розвинути в учнів соціально-адаптивні навички та життєву компетентність, своєю чергою сприятиме підвищенню рівня їхніх адаптаційних можливостей та самостійності, а саме:

- сформувати в учнів кількісні, просторові та часові уявлення;
- навчити виконувати арифметичні дії;
- ознайомити з найпростішими величинами та одиницями їх вимірювання;
- навчити застосовувати набуті знання й уміння під час розв'язування арифметичних задач;
- сформувати вміння розв'язувати арифметичні задачі;
- креслити прямі лінії, відрізки, будувати прості геометричні фігури, розпізнавати їх властивості.

Метою початкової освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку є особистісне становлення учнів, розвиток їхніх пізнавальних здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей та розвиток самостійності, творчості, пізнавальної активності, що забезпечують їхню готовність до життя в демократичному суспільстві, продовження навчання в основній ланці школи.

Відповідно до специфіки викладання навчальних предметів, зокрема математики, оцінити навчальні досягнення школяра можливо завдяки оновленому змісту оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів з порушеннями інтелектуального розвитку відповідно до Концепції Нової української школи [1]. Важливою особливістю даних критеріїв є рекомендація впровадження формувального оцінювання навчальних досягнень учнів. Це надає можливість педагогу відстежувати особистісний розвиток дитини та динаміку опанування нею навчального досвіду як основи компетентності.

Відтак, успішність та результативність практичного опанування учнями математичними навичками вимагає від вчителя чіткого та коректного означення практичних цілей навчального процесу. Мета та завдання навчання математики визначають стратегію технологічної діяльності, що спрямована на певний результат. Своєю чергою, результативність математичного навчання визначається Типовою освітньою програмою, де зазначені вимоги до конкретних очікуваних результатів навчання (предметно-орієнтовані компетентності); вказано відповідний зміст навчального предмета [2-4].

Орієнтуючись на типову освітню програму, вчитель має планувати навчальний процес з формування елементарних математичних уявлень у школярів зазначеної категорії: визначити мету, завдання та шляхи досягнення запланованих результатів. Слід зазначити, що у типовій освітній програмі, в розділі «Математична галузь. Математика» висвітлено освітні, корекційні, виховні та компетентнісно-орієнтовані (формування життєвої компетентності) завдання. Учитель залишає за собою право змінювати тематику календарного планування залежно від складності порушень розвитку учнів, за необхідністю збільшувати кількість годин з певної теми за рахунок повторення навчального матеріалу.

В процесі навчання математики учень отримує можливість опанувати новими засобами сприйняття та відтворення інформації математичного змісту. Ці засоби виступають у вигляді усного мовлення (збагачення словника математичними термінами) та письма (написання цифр, креслення, запис виразів, умови та розв'язку арифметичних задач, які мають практичну цінність), що детерміновані відповідними обчислюваними операціями (додавання, віднімання, вимірювання, рахунок тощо). Сформованість саме цих специфічних математичних навичок – є основою математичної компетентності учнів з порушеннями інтелектуального розвитку на початковому етапі математичної освіти.

Особливість визначення практичних цілей полягає в тому, що з метою досягнення будь-яких результатів або для початку будь-якої діяльності вчитель має чітко визначити напрям та конкретизувати мету власної діяльності. Якщо цього не здійснити, то досягнення результатів

може затягнутися, або результати можуть стати незадовільними. Тому, для визначення практичних цілей ми пропонуємо систему MASTER:

M – Measurable – можливість обчислити, виміряти. У цьому аспекті вчителю слід планувати лише конкретні результати, кількість та обсяг знань.

A – Action-oriented – розподіл за рівнями з орієнтацією на ускладнення дії. Відбувається систематизація мети та завдань (від простого, зрозумілого до складного, від знайомого до незнайомого). Тобто в процесі навчання математики зміст предмета бажано розподілити за рівнями складності. Якщо на початковому етапі цілі прості та зрозумілі, то надалі вони повинні ускладнюватися та засвоюватися за допомогою попередніх знань. Найпростіший приклад – це диференціація – один із методів, який дозволяє враховувати різноманітність учнів та різні потреби, а також підвищити мотивацію до навчання.

S – Specialty – особливість практичних цілей. Основа і порядок математичної діяльності це тематичне планування. Це сприяє формуванню у школярів певного мовленнєвого та практичного мінімуму з кожної конкретної теми, змістовно збагачує життєву компетентність.

T – Timetable – розклад, графік, тобто часові межі навчального процесу. Розпочинати слід із встановлення реальних меж реалізації компетентнісно-орієнтованих цілей та завдань стосовно одного уроку, а закінчувати розподілом годин на весь навчальний рік. Узгодженість та правильний розподіл часу запорука успіху.

E – Effective – ефективність або результативність компетентнісно-орієнтованих цілей. Цей аспект зазначає на найефективніші та результативні шляхи досягнення цілей шляхом впровадження інноваційних методів навчання математики.

R – Realistic – реалістичність та правдивість практичних цілей. Завдання мають бути доступними та досяжними, а також враховувати рівень пізнавальних можливостей та освітні потреби учня з порушеннями інтелектуального розвитку.

Отже, зважаючи на те, що на сьогодні «освіта – це товар», вчитель не має бути продавцем знань. Навіть в умовах низького попиту у споживача, у педагога пропозиція в будь-якому випадку має бути високою. Адже вчитель має почесне звання дарувальника знань, котрий також несе відповідальність за якість цих знань. Саме тому доцільно та правильно визначені практичні цілі сприятимуть формуванню правильних та дієвих знань і компетенцій у здобувачів освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів з порушеннями інтелектуального розвитку / навчально-методичний посібник / авт.: Чеботарьова О.В., Блеч Г.О., Гладченко І.В., Бобренко І.В. та ін. – К., ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. – 90 с.

2. Типова освітня програма початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для учнів 1 класів з інтелектуальними порушеннями [Електронний ресурс] / Чеботарьова О.В., Блеч Г.О., Гладченко І.В., Бобренко І.В. та ін. [Навчальний матеріал]. – 2018. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/712585/>

3. Типова освітня програма початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для учнів 2 класів з інтелектуальними порушеннями [Електронний ресурс] / Чеботарьова О.В., Блеч Г.О., Гладченко І.В., Бобренко І.В. та ін. [Навчальний матеріал]. – 2019.

– Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719176/>

4. Типова освітня програма початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для учнів 3 класів з інтелектуальними порушеннями [Електронний ресурс] / Чеботарьова О.В., Блеч Г.О., Гладченко І.В., Бобренко І.В. та ін. [Навчальний матеріал]. – 2020. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/719177/>

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ЯК СКЛАДНИК ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ

*Грона Наталія Вікторівна,
доктор педагогічних наук,*

*викладач вищої категорії, викладач-методист
Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний
фаховий коледж імені Івана Франка»
Чернігівської обласної ради
natashagrona@ukr.net*

Професійне спілкування є необхідною умовою діяльності людини, сприяє створенню умов для розвитку мотивації тих, хто займається професійною діяльністю, надає їй творчого характеру. Важливість цього питання визначаємо низкою об'єктивних причин, зокрема, зростанням обсягу та інтенсивності процесів взаємообміну інформацією (інтернет, e-mail, скайп та ін.), зростання потреби в спеціалістах, зайнятих у різних галузях професійної діяльності, що потребують кооперації та взаємодії для реалізації професійних завдань.

Професійне спілкування визначаємо його як форму спілкування в різних сферах діяльності (С. Дорошенко, С. Іванова). Л. Барановська відзначає, що професійне спілкування – важливий чинник поліпшення процесу оволодіння фахом. Дослідниця вважає, що професійне спілкування – це форма сучасної української літературної мови, специфіку якої зумовлюють особливості спілкування у виробничо-професійній сфері: мета, функції, ситуація, особистісні риси учасників спілкування [2, с.25].

Педагогічне спілкування є основою професійної діяльності вчителя. Неодмінна умова компетентнісного, особистісноорієнтованого спілкування – здатність учителя володіти словом. Контент-аналіз науково-педагогічних джерел дає можливість зупинитися на такій семантизації: «Педагогічне спілкування – це система органічної соціально-психологічної діяльності вчителя-вихователя і вихованця в усіх сферах діяльності, що має певні педагогічні функції, яка спрямована на створення оптимальних соціально-психологічних умов активної та результативної життєдіяльності особистості [4, с 169].

Особливості педагогічного спілкування розкрито у фундаментальних психолого-педагогічних дослідженнях Б.Ананьева, І.Беха, О.Бодальова, В.Добровича, Г.Костюка, Л.Подоляк, Г.Сагач, О.Савченко та ін. Сучасні дослідження з теорії мовної комунікації В.Карасика, О.Коротєєвої, В.Парашук, О.Семенюка виокремлюють комунікативні стратегії професійного